

Beskyttelse af unge på arbejdspladsen

Unge er særligt udsatte for arbejdsulykker, fordi de mangler erfaring og oplæring og ikke er tilstrækkeligt bevidste om risici. De har brug for gode råd, oplysning og opsyn, men også sikre og sunde job, der passer til deres alder. For unge under 18 år — også unge i uddannelses- og erhvervspraktik og unge med erhvervsarbejde ved siden af skolearbejdet eller studierne — gælder ganske særlige regler med hensyn til risikobetonet arbejde og arbejdstid. I dette factsheet redegøres der ganske kort for de regler, der skal skabe sikre og sunde arbejdspladser for ansatte i almindelighed og de unge i særdeleshed. Andre factsheets indeholder flere gode råd til arbejdsgivere, de ansvarlige for oplæringen af de unge på arbejdspladsen, de unge selv og deres forældre.

Lovgivning — beskyttelse for alle

Enhver arbejdsplads med ansatte skal have en arbejdspladsvurdering (APV), som omfatter alle, der færdes på arbejdspladsen. I APV'en skal man især være opmærksom på, at unge og helt nystartede ansatte udgør en særligt udsat gruppe.

Arbejdsgivernes forpligtelser over for alle ansatte uanset alder omfatter følgende:

- Du skal afdække arbejdsmiljøproblemer og foretage en arbejdspladsvurdering (APV) ⁽¹⁾ — som ikke kun omfatter unge fuldtidsansatte, men også de unge med løsere tilknytning til arbejdspladsen, som fx kun arbejder i weekender eller skoleferier, og unge i uddannelses- eller erhvervspraktik.
- Du skal på grundlag af APV'en indføre handleplaner, der garanterer et sikkert og sundt arbejdsmiljø, og det omfatter også særlige handleplaner med sigte på unge ansatte eller nyansatte og kontakt og samarbejde med Arbejdsformidlingen,

vikarbureauer, de ansvarlige for tilrettelæggelsen af uddannelse og erhvervspraktikperioder mfl.

- Du skal sørge for den nødvendige organisering i form af fx særlige oplæringsordninger, og de skal have ledere med den fornødne viden og tid til at varetage opgaverne.
- Du skal finde ud af, hvilke særlige foranstaltninger der skal til for at beskytte de ansatte, der er specielt udsatte, bl.a. unge og nyansatte. Forbud mod fx at lade unge ansatte betjene farlige maskiner skal angives klart og tydeligt.
- Du skal oplyse om mulige risici ved de arbejdsopgaver, du pålægger de ansatte, og om, hvad der er gjort for at forebygge disse risici.
- Du skal sørge for den fornødne uddannelse, instruktion og oplysning både ved ansættelsen af nye ansatte og ved ændringer i arbejdsopgaverne eller på arbejdsstedet.
- Du skal beskytte udsatte grupper mod de arbejdsrelaterede risici, de er udsat for, og tage hensyn til de unge ansattes specielle behov.
- Du skal lytte til de ansatte og deres sikkerhedsrepræsentanter og give dem medindflydelse i spørgsmål om sikkerhed og sundhed på arbejdspladsen — det gælder også de unge ansatte selv — og tage sikkerhedsrepræsentanterne med på råd om særlige foranstaltninger for at beskytte de unge på arbejdspladsen.

Lovgivning — særlig beskyttelse for unge under 18 år ⁽²⁾

Før unge begynder i et job, skal der foretages en *arbejdspladsvurdering (APV)*, som skal omfatte arbejdsstedet, fysiske, biologiske og kemiske agenser, tekniske hjælpemidler og

⁽¹⁾ Ved arbejdsmiljøproblemer forstås alt, hvad der kan medføre sygdom eller skader. Risikoen er lig med sandsynligheden for, at det rent faktisk sker.

⁽²⁾ Disse oplysninger bygger på **minimums**kravene i Rådets direktiv 94/33/EF om beskyttelse af unge på arbejdspladsen. Den nationale lovgivning kan være mere restriktiv, fx med hensyn til aldersgrænser og arbejdstider for børnearbejde og forbud mod at lade børn udføre bestemte arbejdsopgaver.

deres anvendelse, arbejdsprocesser og -operationer, arbejdets tilrettelæggelse samt oplæring og instruktion.

Generelt er det IKKE tilladt *at lade unge under 18 år udføre arbejde, som:*

- overstiger deres fysiske eller psykiske formåen
- udsætter dem for giftige eller kræftfremkaldende stoffer
- udsætter dem for stråling
- er forbundet med ekstrem varme, støj eller vibrationer
- indebærer en ulykkesrisiko, som unge må antages ikke at kunne erkende eller afværge på grund af manglende erfaring, oplæring eller bevidsthed omkring sikkerhed.

Unge 15-17-årige kan udføre ovennævnte former for arbejdsopgaver under ganske særlige omstændigheder, nemlig hvis:

- de er nødvendige for deres erhvervsuddannelse
- arbejdet udføres under opsyn af en kompetent person
- risiciene reduceres til det mindst mulige.

Unge må ikke sættes til at udføre arbejde, som er forbundet med en væsentlig risiko, selv om der er gjort alt for at få den under kontrol.

Der gælder visse begrænsninger for unges arbejdstid. De har også krav på længere hvileperioder end andre ansatte, og det er normalt ikke tilladt at lade dem udføre natarbejde.

Skolebørn mellem 13 og 15 år: I de EU-lande, som tillader visse *børn i den skolepligtige alder* at arbejde, er der strenge restriktioner med hensyn til arbejdstid, natarbejde, arbejdsopgaver og hviletid afhængigt af alderen, og de må kun udføre »lettere arbejdsopgaver«, selv om de er over den nationale minimumsaldersgrænse for erhvervsarbejde (13 år i Danmark). Når det gælder skolebørn, skal *forældre eller værger* informeres om resultatet af arbejdspladsvurderingen (APV'en) og de kontrolforanstaltninger, der er truffet med henblik på børnenes sikkerhed, før børnene kan begynde et arbejde.

Læs selv den danske lovgivning, så du ved nøjagtigt, hvilke krav der stilles med hensyn til sikkerhed, arbejdsopgaver, aldersgrænser, arbejdstid og nødvendige tilladelser.

Ansattes rettigheder:

Det er alle ansattes — også de unges — ret

- at få at vide, hvilke risici der gør sig gældende på deres arbejdsplads, hvad de selv skal gøre for deres sikkerhed, og hvordan de skal forholde sig i tilfælde af en arbejdsulykke eller en nødsituation
- at modtage gratis oplysning, instruktion og undervisning i disse emner med særligt sigte på netop deres job
- at få udleveret de nødvendige personlige værnemidler gratis
- at få medindflydelse ved at stille spørgsmål, indberette alle risikobetonede arbejdsgange og arbejdsvilkår og blive taget med på råd af arbejdsgiveren om sikkerhedsanliggender.

Hvis en ung ansat nærer nogen form for tvivl om sikkerheden ved et hvilket som helst aspekt af jobbet og de arbejdsopgaver, han eller hun bliver pålagt, har vedkommende ret — og pligt — til at fortælle det til sin leder eller overordnede. I sidste ende har han eller hun ret til at nægte at udføre risikobetonet arbejde. En ung er ikke forpligtet til at gøre noget, der er farligt, bare fordi en overordnet eller en kollega gør det.

Ansattes ansvar

Sikkerhed kræver også samarbejde, hvilket betyder, at selv om hovedansvaret for at kortlægge arbejdsmiljøproblemer og indføre forebyggende foranstaltninger ligger hos arbejdsgiveren, har ansatte også pligter. Alle ansatte, også de unge, er ifølge loven forpligtet til at tage vare på sig selv og andre og samarbejde med deres arbejdsgiver om sundheden og sikkerheden på arbejdspladsen. De skal fx:

- overholde alle sikkerhedsregler og følge instruktion og oplæring i bl.a. betjening af udstyr og maskiner, sikkerhedsanordninger eller brug af personlige værnemidler som fx handsker eller masker
- indberette alle sikkerheds- og sundhedsmæssige risici til deres leder.

Yderligere oplysninger om unges ansattes sikkerhed, bl.a. andre factsheets, findes på Arbejdsmiljøagenturets hjemmeside på: <http://ew2006.osha.eu.int/> Gode råd om forebyggelse og links til god praksis vedrørende bestemte typer arbejdsmiljøproblemer og arbejdspladser findes på: <http://osha.eu.int/> De gode råd kommer fra bl.a. nationale myndigheder, fagforeninger og erhvervsorganisationer.

Et link til den fulde ordlyd af Rådets direktiv 94/33/EF om beskyttelse af unge på arbejdspladsen findes på: <http://osha.eu.int/data/legislation/18>

Direktivet fastsætter nogle mindstekrav, så det er vigtigt også at se på de gældende bestemmelser og retningslinjer i den danske lovgivning.

Se derfor Arbejdstilsynets hjemmeside <http://at.dk> og link til Arbejdstilsynets bekendtgørelse nr. 239 af 6. april 2005 om unges arbejde på adressen: <http://www.at.dk/sw12593.asp>

Det Europæiske Arbejdsmiljøagentur

Gran Vía, 33, E-48009 Bilbao
Tlf. (34) 944 79 43 60, fax (34) 944 79 43 83
E-post: information@osha.eu.int

© Det Europæiske Arbejdsmiljøagentur. Eftertryk tilladt med kildeangivelse. Printed in Belgium, 2006

